

Организация на съдебната система и статут на съдиите в Кралство Нидерландия

Автор: Аглика Адамова, съдия във Върховния административен съд¹

Българската правосъдна система е активно критикувана за големия брой съдии на глава от населението, от една страна, и за ниската им ефективност, от друга страна. Настоящата статия не си поставя амбициозната цел да открие причината, пораждаща тези критики, нито да даде рецепта за нейното премахване. Независимо от това, сравнителното изучаване на различни правни системи е полезно в много аспекти, когато се търсят модели и пътища за реформи.

Реформа наскоро бе осъществена в нидерландската правосъдна система. Проблеми обаче съществуват дори в държава като Кралство Нидерландия. Тяхното разрешаване се търси на рационално ниво, без да се допуска намеса на политиката в съдебната власт. Едновременно с това, съдиите в Нидерландия имат ясна позиция относно собствения си статут и своята роля по пътя на реформите, като не забравят и защитата на своите трудови права.

Разположено на повече от два пъти по-малка територия, но с повече от два пъти повече население в сравнение с Република България, Кралство Нидерландия разполага с приблизително същия брой съдии, както и нашата държава /в кралството работят 2400 съдии и още около 7400 съдебни служители/. Тяхната работа обаче е организирана така, че да позволява по-високата им ефективност. За целта са предприети промени, целящи разтоварване на съдиите от дейности, за които не се изисква висока квалификация, както и по-добро управление на съдебната администрация.

Организация на съдебната власт. Първоинстанционни съдилища.

¹ При написване на тази статия е използвана информация от официалните страници на нидерландските съдебни органи, както и информацията, получена при работни посещения на съдии в Кралство Нидерландия през месец юни 2014г. и месец май 2015г., организирани от Съюза на съдиите в България по проект „Изграждане на благотворна среда за независима съдебна власт в България”, финансиран от правителството на Кралство Нидерландия, с партньорството на Холандския Съюз на съдебната власт.

След извършеното прекрояване на съдебната карта, считано от 01.01.2013г. Нидерландия е разделена на 11 съдебни окръга, във всеки от които има по един окръжен първоинстанционен съд и няколко регионални звена /кантонални съдилища/. Реформата е довела до замяна на повечето от председателите на съдилищата. Това е станало въз основа на предвиден в закона конкурс. За целта Съветът на съдебната власт неформално е определил профил, на който трябва да отговарят кандидатите.

Регионалните звена, наричани още Кантонален съд, общо 32 за цялата страна, са организирани като отделни колегии към окръжните съдилища на териториален принцип така, че да предоставят в максимална степен улеснен достъп до правосъдие. От една страна, това се постига чрез териториалната близост на тези съдилища до гражданите, търсещи защита. От друга страна, предвидената процедура е сравнително проста, като не се изисква задължителна адвокатска защита. На тези звена са подсъдни леки първоинстанционни дела, които се разглеждат от един съдия, като например граждански дела с материален интерес до 25 000 евро, леки престъпления, при които не се налага задържане и др.

Регионалните звена са част от окръжния съд и нямат отделна администрация и ръководство. По този начин съдебната администрация е намалена, като освен по-малкия брой съдии, заети с административни функции, е постигнато и съществено намаляване на служителите, заети с несъдебна работа, например на тези в икономическите и счетоводни отдели, в отдел кадри и др. Във всяко от регионалните звена обаче работят множество съдебни асистенти, които извършват съществена част от юридическата работа по делата.

В окръжните съдилища са обособени административни, граждански и наказателни колегии. Те, както и регионалните звена на съда, разглеждат първоинстанционни дела. По-голямата част от административно-правните спорове, включително тези по данъчни дела се разглеждат на първа инстанция от окръжния съд. Административната колегия се произнася и по делата, касаещи чужденци, ако във връзка с тях не е обособена отделна колегия в съответния окръжен съд. В много случаи е предвидено обжалване на административните актове и по административен ред, който предшества съдебното разглеждане. Принципно административните дела се разглеждат от един съдия, но може да бъде взето решение по сложни или фундаментални въпроси да се произнася състав от трима съдии.

Съдилищата се ръководят от тричленен екип, който включва председател /избран сред съдиите в същия съд/, съдия от същия съд и мениджър /който не е съдия/. Този екип отговаря за общата политика и организация на съда. Председателите на съдилищата нямат мандат, но има утвърдена практика след определен период от време да подават оставки.

Бюджетът на Окръжния съд в Хага е 67 млн евро, от които 14 млн евро са за наем на сградата, в която съдът се помещава. В този съд,

включително в кантоналните съдилища към него през 2014г. са работили 211 съдии, от които 79 мъже и 132 жени. Те са разгледали 180 000 дела общо, от които 110 000 - от кантоналните съдилища. 2/3 от този брой дела стигат до съдията само за да подпише решението, а цялата останала работа по делото се осъществява от съдебни асистенти. Не е рядкост жените да работят на непълна работна седмица.

Апелативни съдилища

В Нидерландия съществуват четири общи апелативни съдилища, които разглеждат жалби срещу решения на първоинстанционните съдилища.

Освен това съществуват и специализирани апелативни съдилища. Обжалването по делата, касаещи държавни служители и социално осигуряване, се осъществява пред Централния апелативен съд /„Centrale Raad van Beroep”/, който представлява специализиран съд със седалище в гр. Утрехт. Той разглежда около 7000 дела на година. Съдът е основан през 1903г. и е последна инстанция, но само за посочените по-горе административни дела. В същото време обаче този съд е и първа и единствена съдебна инстанция по спорове относно изпълнението на законите, касаещи жертвите на война и преследване.

В съда са формирани отделения, които разглеждат спорове от областта на социалното осигуряване, като например относно пенсии, обезщетения за временна нетрудоспособност, семейни и социални помощи. Обособени отделения разглеждат и споровете, касаещи държавните служители, както и обезщетенията за военни жертви. Всяко отделение се ръководи от председател и е подпомагано от съдебни асистенти и други съдебни служители.

Повечето заседания на съда са публични. Делата се разглеждат от един или от трима съдии. Временни или обезпечителни мерки, целящи да предотвратят необратими последици от оспорения административен акт, се налагат от председателя на съда по молба на заинтересована страна, т.е. жалбите срещу административни актове нямат суспензивен ефект.

Контролът за законосъобразност, осъществяван от Централния апелативен съд по отношение на първоинстанционните решения на окръжните съдилища обхваща проверка дали при издаване на административния акт е спазен законът, както и принципите за добра администрация. Последните включват безпристрастност, излагане на мотиви, яснота и липса на противоречия в акта, обсъждане на всички относими обстоятелства, пропорционалност на мярката, правна сигурност, равно третиране, съобразяване с целта на закона.

С решението си съдът може да потвърди или отмени решението на първоинстанционния съд и да върне делото на административния орган,

освен в случаите, в които е допустимо разрешаване на спора по същество от съда. Решенията се публикуват на интернет страницата на съда.

Решенията на Централния апелативен съд са принципно необжалваеми. В изключително редки случаи са допустими касационни жалби.

Централният апелативен съд не е единствена последна инстанция по административни дела. Апелативният търговско-промишлен съд, е специализиран административен съд със седалище в гр. Хага, който се произнася по административно-правни спорове от социално-икономически характер, както и по спорове по Закона за защита на конкуренцията и Закона за далекосъобщенията.

Върховна инстанция по административни дела. Реформи в административното правораздаване

Отделението по административно правосъдие на Държавния съвет в гр. Хага е най-висшата съдебна инстанция с обща компетентност по административни дела в Холандия, по-специално по отношение на делата, касаещи устройство на територията, околна среда, чужденци и др., както и единствена компетентна юрисдикция по отношение на решенията на правителството. Той разглежда и спорове между държавни органи.

За всички административни дела по принцип е предвидено двуинстанционно производство. Последна инстанция по данъчните дела, за които е предвидено триинстанционно производство, е Върховният касационен съд.

В Нидерландия е в ход обсъждане на евентуални реформи в административното правораздаване. През 2012г. управляващата коалиция в Нидерландия постига съгласие, че Държавният съвет, най-висшата административно-правораздавателна юрисдикция, дотогава извън организационната структура на съдебната власт, следва да бъде разделена на съдебен сектор и консултативен сектор. В споразумението също е било предвидено сливане на отделението по административно правосъдие на Държавния съвет с Централния апелативен съд и Апелативния търговско-промишлен съд и обособяването им в отделна единна върховна инстанция по административни дела.

Тези предвиждания са свързани с критиките относно организацията на административното правораздаване в Холандия, за която се счита, че не гарантира прозрачност и единство при разрешаване на споровете.

Вместо това, по съображения за спестяване на разходи, през 2014г. правителството на Нидерландия представя проект за разделяне на Държавния съвет и премахването на Централния апелативен съд и Апелативния търговско-промишлен съд и прехвърляне на техните дела към съществуващите четири апелативни съдилища и към обособената чрез

разделянето на Държавния съвет върховна юрисдикция. Съветът на съдебната власт в Нидерландия се противопоставя на този проект, тъй като той не би довел до решаване на проблемите в правораздаването по административни дела.

Върховен касационен съд

Върховният касационен съд е върховна правораздавателна инстанция в областта на гражданското, наказателното и данъчно право в Холандия. В същото време има и редица други задачи, възложени му със закон, като например да работи за еднаквото прилагане на закона и развитието на правото.

На касационно обжалване пред Върховния съд подлежат решенията на четирите общи апелативни съдилища.

Най-важната задача на Върховния съд е произнасянето по касационни жалби, с цел осигуряване еднаквото прилагане на закона, развитието на правовата държава и гарантирането на правната защита. Касационната проверка се извършва върху решенията на апелативните съдилища по отношение на прилагането на правото, въз основа на установените с тези решения факти. Върховният съд може да остави обжалваното решение в сила, да отмени решението и да върне делото за ново разглеждане или да отмени решението и сам да разреши спора, ако не се налагат нови фактически установявания.

Производството е почти изцяло писмено. Правното представителство е задължително, като право да осъществяват процесуално представителство по касационни граждански дела имат само адвокатите, регистрирани в адвокатската колегия в Хага.

По наказателни дела подсъдимите могат да подават касационни жалби и сами, но касационните основания трябва да бъдат изложени в писмена форма от адвокат. За тези дела ограничението за регистрация на процесуалните представители в адвокатската колегия в Хага не се прилага.

По данъчните дела за подаване на жалбата също не се изисква задължително процесуално представителство.

Правото обаче да пледират устно пред Върховния съд, в редките случаи когато има такива устни пледоарии, по всички видове дела имат само адвокати.

По сложни и фундаментални спорове Върховният съд взема решения в състав от петима съдии, а по останалите дела съставите се формират от трима съдии. Независимо какъв е решаващият състав, произнасянето се провежда веднъж седмично, като в него участва цялата колегия и мнение по всеки отделен казус могат да дадат и останалите съдии. Решението се взема с мнозинство от съдиите в решаващия състав.

Във Върховния съд са формирани три колегии – Първа колегия отговаря за граждански и търговски дела, Втора колегия – за наказателни дела и екстрадиция, Трета колегия – за данъчни дела. Всяка от колегиите се състои от около десет съдии. Всяка колегия има също двама заместник-председатели и се подпомага от 5 до 10 генерални адвокати и приблизително 35-членен екип от сътрудници по правни изследвания и администрация. Върховният съд разглежда около 5500 дела на година, от които 500 граждански и търговски, 4000 наказателни и 1000 данъчни. Делът на отменените решения е, както следва: по граждански дела се касират от 1/5 до 1/4 от решенията, по наказателни дела – 1/8 от решенията, по данъчни дела – 1/6 от решенията.

Съдиите от Върховния съд идват от различни професионални среди, най-вече от съдебната власт, но и от други сфери на юридическата професия и от университетските среди. Основното изискване към тях е да са блестящи юристи с утвърден авторитет, което се установява основно на базата на издадените от тях научни публикации в съответната област.

Подборът се осъществява след обяви и разговори с кандидатите, а резултатите се обсъждат в съответното отделение. След обсъждането се съставя таен списък и с одобрените кандидати отново се провеждат разговори. За всяка свободна длъжност на ръководството на Върховния съд и на Парламента се представя класация с шест кандидатури. Парламентът се среща с кандидатите и изготвя становище. Такова се изготвя и от Министерския съвет, като обикновено се избира първият кандидат в класирането. Окончателното назначаване се осъществява от Краля. Останалите петима в списъка продължават да участват при следващи процедури.

Напоследък, без това да е закрепено нормативно, е налице стремеж за равноправно разпределение на местата за върховни съдии между двата пола, но в момента само 16% от върховните съдии са жени. Съдиите са несменяеми и принципно са назначени до края на живота им, но при задължителна възраст за пенсиониране 70г.

Председателят на Върховния съд се избира измежду съдиите в този съд, след консултации и въз основа на профил, изготвен от всички върховни съдии. В профила залягат изисквания като добро познаване на правото на Европейския съюз, комуникативност, добро поведение пред медиите. По закон председателят на ВС е пожизнен, но неформално е въведено правилото след 6 години на поста той да подава оставка.

Досега председатели на ВС са били само мъже.

При Върховния съд съществува подразделение на Прокуратурата, чийто членове – генерални адвокати, имат за основна задача да предоставят независим съвет, известен като консултативно мнение, по разглежданите дела. Това подразделение се ръководи от генерален /главен/ прокурор. Заключениета на генералните адвокати са задължителни по

граждански и наказателни дела, докато за данъчните не са изискуеми. Те съдържат подробно изложение на фактите, на съдържанието на обжалваното решение, съображения относно приложимото право и позоваване на относимата съдебна практика и теория. Генералните адвокати често представят няколко алтернативни предложения за разрешаване на спора. Съдиите не са обвързани от дадените от генералните адвокати предложения.

Върховният касационен съд се произнася и относно уволнението на съдии по предложение на генералния прокурор. Тези случаи обаче са изключително редки. Реално до произнасяне на Върховния съд почти не се стига, тъй като засегнатите лица подават оставки.

Върховният съд има собствен мениджър с администрация към него. Те се грижат за финансовия мениджмънт, кадровата политика, включително подпомагат избора на членовете на съда и осигуряват подбора на членовете на администрацията.

Еднаквото прилагане на закона е основна цел на Върховния съд, както и на правораздавателното отделение на Държавния съвет. За целта всеки месец се провеждат оперативни съвещания между двете съдилища.

Съвет на съдебната власт.

Съветът на съдебната власт в Нидерландия съществува от 2002г. и е част от съдебната система. Състои се от 4 членове, двама от които са съдии и двама от които са икономисти и лица с управленски опит и умения за стратегическо планиране. Участието на последните двама в Съвета е обект на критики от страна на съдиите. Мандатът на членовете на съвета е 6 години, с възможност за удължаване с още три години. Назначават се от Краля, въз основа на консултации със съдебната власт и номинация от министъра на сигурността и правосъдието.

Задачите на съвета са оперативни по своя характер и включват разпределението на бюджетите, надзора на финансовото управление, кадрова политика (включително подбор и обучение на съдебната власт), обучение, жилища и др. Съветът подкрепя съдилищата при изпълнение на задачите им в тези области, но няма компетентност, когато тези въпроси засягат Върховния съд и правораздавателното отделение на Държавния съвет. Освен това съветът не назначава съдиите и прокурорите, а само съдейства при техния подбор и обучение. Други основни задачи на Съвета са да насърчи качеството в рамките на съдебната система и да дава становища по законопроекти от значение за правораздаването. Макар това да не е разписано изрично в закона, Съветът изпълнява ролята на говорител на съдебната власт и осъществява функции във връзка с международното сътрудничество.

Финансиране на съдебната власт

Бюджетът на съдебната власт в Нидерландия е 975 млн. евро и не зависи от размера на съдебните такси. Той се разпределя между съдилищата от Съвета на съдебната власт, в зависимост от броя на решенията от тях дела и цената на всяко едно от тях, която е фиксирана. Делата се разделят, според цената им, в десет групи на национално ниво, а в отделните съдилища - и на множество подгрупи, като определянето на цената се базира на времето, необходимо за разглеждане на делото. Така например на национално ниво цената на едно административно дело е 2064, 92 евро, цената на едно данъчно дело – 1133, 32 евро на първоинстанционно ниво и 3133, 06 евро на апелативно ниво, цената на едно гражданско дело – 916, 45 евро на първоинстанционно ниво и 3704,39 евро на апелативно ниво. На всеки три години стойността на делата се преразглежда, като този процес започва две години по-рано преди съответния период.

Натовареността на съда обаче не се отразява на заплатата на съдиите. Всеки съд сам решава по какъв начин да разходва предоставения му бюджет, но по принцип 70% от него се изразходва за заплати.

За нуждите на финансовото управление на системата и на всеки отделен съд се използват специфични фактори, които периодично се изследват. За целта на всеки 3-4 години се провежда анкета на страните по делата и техните процесуални представители. Веднъж на няколко години специална комисия извършва посещения в съдилищата, която извършва анкети и разговаря със съдиите и служителите. Следи се за продължителността на делата, броя разгледани дела и техния вид, разходите за едно дело, трудовата продуктивност - при зададена норма за отработено време и разгледани дела, съотношението между съдии и администрация, броя на препращанията към медиация, постъпили и доказани оплаквания, приети искания за отвод и др. Всички тези изследвания обаче не касаят преценката на качеството на работа, а се използват само за нуждите на финансовото управление.

За забавено правосъдие в Нидерландия се дължат обезщетения на пострадалите страни. За всяко дело, което продължава повече от две години на едно съдебно ниво, се заплаща обезщетение в размер на 500 евро за всяка половин година просрочие.

Манифестът от Леуварден

Дейностите на Съвета на съдебната власт в Кралство Нидерландия във връзка с финансовото управление са повод за недоволство сред голяма част от съдиите /около 750 на брой/, поради което те подписват Манифеста от Леуварден. До това се стига, след като в резултат на обстоятелства от

значение за финансирането на съдилищата /например брой на разгледаните дела и време за разглеждането им/, се констатира, че първоинстанционните дела се разглеждат твърде бързо и повърхностно. Според съдиите въведените норми за брой дела, които следва да бъдат разгледани на ден, водят до невъзможност за задълбочено разглеждане на спора. В манифеста са изложени и оплаквания във връзка с непрозрачния избор и назначаване на административни ръководители, в които редовите съдии са лишени от участие, както и относно дейността на Съдебния съвет.

Статут на съдиите

Първоначално назначаване

Конституцията и Закона за правното положение на съдебната власт определят правния статут на съдебната власт с разпоредби, които да гарантират нейната независимост. Съдиите се назначават с Кралски указ за цял живот. Правилата и критериите за повишаване не са фиксирани в закона и се изработват от всеки отделен съд.

Напускането на съдебната власт също се оформя с Кралски указ по молба на съдията или при достигане на 70-годишна възраст. По свой избор съдията може да се пенсионира и на 65 години. Спиране изпълнението на правомощията и уволнение на съдии се извършва от Върховния касационен съд на основанията, посочени в закона. Възнагражденията, почивките и отпуските на съдиите са уредени със закон.

С първоначалното назначаване на съдиите е натоварена Централната подборна комисия. За заемане на длъжността се изискват две години юридически стаж извън системата. След одобряване на кандидатите, ръководството на всеки отделен съд отново преценява дали те са подходящи.

След започване на работа, съдиите трябва да преминат обучение за период от половин година до четири години в Националния институт за обучение на съдии, като за най-младите този период е максималният. Обучението се осъществява в хода на работата, тъй като институтът има мрежа в цялата страна, като накрая се провежда изпит. Около 30% от започналите обучението отпадат преди завършването му или не издържат изпита, като основно ги затруднява изискването за аналитични умения и писането на решения. Докато трае обучението съдиите нямат пълноправен статут, а работят като заместник съдии.

Всеки съдия трябва да е специализиран в поне две правни области, като е длъжен след период от 4 до 6 години работа да смени областта, в която работи. Това не се отнася за юристите с опит, като например бивши адвокати и научни работници.

Атестиране

Атестирането на съдиите се провежда един път годишно и представлява разговор с председателя на съответното отделение на съда, в който работи съдията. При разговора се обсъждат организацията на работата на съдията и неговите решения, но в досието не се включват квалификации за погрешни решения, нито се отчитат отменените такива /счита се, че по този начин би се засегнала независимостта на съдията/. Следи се за това дали се отработва въведената норма дела и време, как се държи съдията с колегите си, има ли публикации, уведомява ли навреме кога ще излиза в отпуска, работи ли над усъвършенстването и квалификацията си. След разговора се оформя доклад, с който съдията се запознава. Докладът се добавя към досието на съдията и за него се информира председателя на съответния Апелативен съд.

Кариерно израстване

Всеки съдия в Нидерландия има две възможности за кариерно израстване – по старшинство в същия или в друг съд и на ръководна длъжност. Повишаването в старши съдия се извършва от ръководството на съда след разговор със съдията, по негово искане, въз основа на утвърдени за всеки отделен съд критерии. Заплатата на старши съдия в Окръжен съд е равна на заплатата на съдия в Апелативен съд. Поради това обстоятелство и тъй като работата в състав се счита за утежняващ фактор, много от съдиите в окръжните съдилища предпочитат да израстват кариерно само в тези съдилища.

Безпристрастност

Принципът за безпристрастност на съдията е основополагащ и в холандското право, като дори съмнението за липса на безпристрастност се счита за достатъчно основание за отвод.

Ако по време на съдебен процес съдия прецени, че са налице обстоятелства, които биха могли да навредят на неговата безпристрастност, той трябва да поиска да бъде освободен от случая. Прокуратурата и страните също могат да поискат отвод заради съмнения за безпристрастността на съдията. Искането за отвод се разглежда от отделен състав на съда. Ако то бъде преценено като основателно, съдията бива отвеждан.

Увеличаването на случаите, в които се иска отвод на съдия в Нидерландия поражда дебат относно причините за това явление. Счита се, че то не се дължи само и непременно на упадъка на съдебния интегритет, но и на практиката на Европейския съд по правата на човека, както и в

намаляването на респекта на членовете на обществото към традиционната власт като цяло.

Съдиите могат да членуват в политически партии, но трябва да се въздържат от публични изказвания в това си качество. Допустимо е също и участието им в търговски дружества и различни комисии.

Съдиите в Нидерландия не декларират имущественото си състояние и нямат специализирани органи, които да осъществяват контрол дали имущественото състояние на съдията съответства на това на доходите му.

Разглеждане на жалби за неблагоприятно третиране от страна на съдия

По силата на нормативен акт всеки, който има оплакване за начина, по който е бил третиран от съдия, може да поиска от Генералния прокурор да сезира Върховния съд за проверка на случая.

Атакуваните действия трябва да са извършени при изпълнение на служебните задължения, но съдопроизводствените действия и самото решение не подлежат на проверка в тази процедура. Действията на съдията може да не са свързани с дело, по което той е докладчик. Върховният съд е разгледал жалба срещу съдия по повод поведението му по време на пресконференция по наказателно дело, по което той не е бил в решаващия състав.

Ако Главният прокурор реши да сезира Върховния съд, делото се разглежда от състав в специално отделение в този съд. Върховният съд изслушва жалбоподателя и засегнатия съдия, допустим е и разпит на свидетели. Решението съдържа само констатации относно наличието на нарушение и с него не се налагат санкции. То не се произнася публично, а се изпраща до жалбоподателя, до съдията, до съда, в който той работи и до министъра на правосъдието. Решението се публикува, но всички имена се заличават.

На практика обаче, повечето жалби, които постъпват, са във връзка с конкретни съдебни решения. Тези жалби се оставят без разглеждане. Освен това, при постъпване на жалба срещу поведението на съдия, жалбоподателят и съдията обикновено се канят на разговор от председателя на съответния съд, като в резултат на това изслушване чувството на неудовлетвореност на жалбоподателя се разсейва.

Така например има случай на подадено оплакване срещу съдия, който в началото на заседанието обсъдил резултатите от футболните мачове през уикенда с адвоката на една от страните, при което противната страна се почувствала неравнопоставена. По този ред се разглеждат и жалби на страни по дела, затова че са били призовани за съдебно заседание в определен час, но разглеждането на делото е осъществено с голямо закъснение от този час.

Интересен е случай, в който съдията съобщил на страна по делото, че ще уведоми полицията за нарушения, извършени от тази страна. Съдията узнал за тези нарушения в хода на делото, като те му били съобщени от самата страна, която ги изтъкнала в своята позиция. Страната подала жалба и Върховният съд счел, че оплакването е правилно, тъй като поведението на съдията застрашава правото на справедлив съдебен процес - страните трябва да се чувстват свободни да доведат до знанието на съдията всички факти, които те смятат, че може да са от значение за решението. Изключение от този принцип е налице само ако за съдията е налице закрепено в закон задължение да сезира полицията.

От съществуването на закона /1982г./ до момента, Генералният прокурор е представил на Върховния съд едва осем жалби, въпреки че получава средно около 100 жалби годишно. В последните години те са намалели, тъй като междувременно изрично е регламентирано, че жалбоподателите трябва първо да се обърнат към ръководството на съответния съд и едва ако не получат удовлетворение, могат да сезират Генералния прокурор. С последните изменения е въведена и възможността подобни жалби да се подават и срещу съдебни служители.

Дисциплинарна отговорност и отстраняване от длъжност

Предвидените дисциплинарни мерки са: писмено предупреждение, временно отстраняване от длъжност и освобождаване от длъжност.

Писменото предупреждение е дисциплинарна мярка, която се налага от председателя на съответния съд, когато съдията не изпълнява задълженията си или нарушава закона, например нарушаване на тайната на заседанието или извънсъдебни контакти със страните. В случай, че и след издаденото предупреждение нарушенията продължат, съдията може да бъде дисциплинарно освободен от Върховния съд.

Законодателството съдържа изчерпателно изброяване на основанията за уволнение. Такива са: наличие на влязла в сила присъда за извършено тежко престъпление, влязло в сила решение за обявяване на фалит или назначаване на настойник, трайна неработоспособност поради болест, действия, които накърняват доброто правораздаване, посочените по-горе рецидиви при вече издадено писмено предупреждение, невъзможност за изпълнение на служебните задължения поради причини, различни от заболяване, заемане на длъжност, несъвместима със съдийската, а именно пост като адвокат или нотариус както и член на сената или на парламента, загуба на холандско гражданство.

Временното отстраняване от длъжност не е самостоятелно дисциплинарно наказание, а се налага в очакване на окончателно решение относно уволнение, на същите основания, свързани с това уволнение.

Решението за дисциплинарно уволнение се взема от Върховния съд по писмено мотивирано предложение на Генералния прокурор. На засегнатия съдия следва да бъде дадена възможност да вземе становище по това предложение. Върховният съд изслушва съдията, допустим е и разпит на свидетели. Решението се произнася публично.

Холандските съдии не се ползват с имунитет срещу наказателно преследване, но в случай, че такова започне, се прилагат някои специални процесуални правила във връзка с подсъдността на делата – правилото е делото да не се разглежда от съда, в който работи съдията.

Наказателните преследвания срещу съдии са редки. Оповестени са обаче случаи на такива преследвания поради нарушения на движението по пътищата, управление на МПС след употреба на упойващи средства, престъпления срещу пола, сексуални посегателства над малолетни, домашно насилие, притежаване на филми с детска порнография.

В последните петдесет години в Нидерландия са били освободени само двама съдии – единият поради болест, а вторият – поради невъзможност да изпълнява задълженията си по други причини.

Участие в професионални сдружения

Съдиите и прокурорите в Нидерландия са обединени в една единствена професионална организация – Холандски съюз на съдебната власт, основана през 1923г. Около $\frac{3}{4}$ от съдиите са членове на този съюз. Съюзът има и синдикални функции, включително е страна по колективен трудов договор и преговаря с Министерството на сигурността и правосъдието по отношение на възнагражденията на магистратите и техните социални придобивки. Съюзът се финансира от членски внос и от държавни субсидии, които се договарят с министерството.

Няма идеални общества, нито идеални съдебни системи. Дори и в утвърдените демократични държави, каквато е Нидерландия, съдиите имат проблеми от различен характер, част от които са много подобни на тези, които имат съдиите в България. Разликите в правната уредба и статута на съдиите са резултат от различното развитие и обществено съзнание. Това, което засяга всички членове на съдебната система обаче, са общите ценности – върховенство на правото, еднакво прилагане на законите, независимост. Пътищата към тези ценности не са безкрайно много, а най-важните сред тях са отстояване позицията на съдията и диалог между различните власти и институции.